

<i>Sygn. akt</i>	<i>III AUa 1029/12</i>
------------------	------------------------

WYROK
W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia **17 stycznia 2013 r.**

Sąd Apelacyjny w Rzeszowie, III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

	Przewodniczący:	SSA Alicja Podczaska
	Sędziowie:	SSA Ewa Madera (spr.) SSA Roman Skrzypek
	Protokolant	sekr. sądowy Anna Kuźniar

po rozpoznaniu w dniu **17 stycznia 2013 r.**

na rozprawie

sprawy wniosku **P. G.**

przeciwko **Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w R.**

o zwrot nienależnego świadczenia

na skutek apelacji pozwanego

od wyroku **Sądu Okręgowego w Rzeszowie**

z dnia **24 lipca 2012 r.** sygn. akt **IV U 852/12**

oddala apelację

Sygn. akt III AUa 1029/12

UZASADNIENIE

Decyzją z 4 kwietnia 2012r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w R. zobowiązał wnioskodawcę P. G. do zwrotu nienależnie pobranego za okresy: 1.11.2010r. do 31.12.2010r., 01.02.2011r. do 28.02.2011r., 01.06.2011r. do 30.06.2011r. świadczenia (renty

rodzinnej przyznanej w drodze wyjątku) na kwotę 2 847,05 zł. wraz z odsetkami do dnia wydania decyzji w kwocie 427,42 zł tj., łącznie kwoty 3 274,47 zł.

W podstawie prawnej decyzji powołany został art. 138 ustawy z dnia 17 grudnia 1998r. o emeryturach i rentach z FUS (tekst jednolity Dz. U z 2009r. Nr 153, poz. 1227 ze zm.) oraz art. 84 ust. 1, 9 i 11 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (Dz.U. Nr 137, poz. 887 ze zm.). W załączonej notatce ujawniającej nadpłatę wskazano, że dotyczy ona nadpłaty renty socjalnej, która powstała na skutek osiągnięcia przez uprawnionego przychodu powodującego zawieszenie wypłaty świadczenia.

Wnioskodawca P. G. odwołał się od decyzji ZUS do Sądu Okręgowego Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Rzeszowie podnosząc, iż przed odbywaniem szkolenia wojskowego kilkakrotnie zwracał się o udzielenie informacji w ZUS, czy uzyskany z tego szkolenia przychód wpłynie na uprawnienie do renty, jednak nie otrzymał jednoznacznej odpowiedzi. Ponadto wskazał, że obecnie studiuje, utrzymuje się wraz z bratem z otrzymywanej renty i nie posiada możliwości spłaty ustalonej kwoty świadczenia nienależnego.

W odpowiedzi na odwołanie Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w R. wnosił o oddalenie żądania wnioskodawcy wskazując argumentacją, jaka była podstawą wydania zaskarżonej decyzji.

Sąd Okręgowy Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Rzeszowie, po rozpoznaniu odwołania, wyrokiem z 24 lipca 2012r. (sygn. akt IV.U 852/12)) zmienił zaskarżoną decyzję w ten sposób, że stwierdził, iż wnioskodawca P. G. nie ma obowiązku zwrotu kwoty 3.274,47 zł wypłaconej z tytułu renty rodzinnej przyznanej w drodze wyjątku wraz z odsetkami jako nienależnie pobranych świadczeń .

Na podstawie zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego Sąd Okręgowy ustalił, iż decyzją z 6 lutego 1996r. Prezes ZUS w rozpoznaniu wniosku Z. G. przyznał rentę rodzinną w drodze wyjątku po zmarłej L. G. dla dzieci Ł. G. i P. G.. Od 2008r. uprawniony do powyższego świadczenia był tylko P. G.. W decyzjach, które otrzymywał zawarte jest pouczenie, z którego wynikało, że prawo do renty rodzinnej ulega zawieszeniu w razie osiągnięcia przychodu z tytułu zatrudnienia, służby lub innej pracy zarobkowej. Wiedząc o obowiązku powiadomienia organu rentowego o zaistnieniu wskazanych okoliczności kilkakrotnie zwracał się on o udzielenie informacji w ZUS, czy osiągnięty ze szkolenia wojskowego przychód wpłynie na uprawnienie do renty, nie uzyskując jednak jednoznacznej odpowiedzi w powyższej kwestii. 9 września 2011r. poinformował ZUS o odbyciu służby przygotowawczej w listopadzie i grudniu 2010r., styczniu, lutym i czerwcu 2011r. Za wymienione miesiące otrzymał uposażenie kształtujące się w granicach 1 564 zł – 1 175 zł. Po uzyskaniu tych informacji do akt rentowych wnioskodawcy zostało dołączone pismo członka Zarządu ZUS wyjaśniające jakie kwoty w przypadku żołnierzy stanowią podstawę wymiaru składek. Wskazując na obowiązujące od 01.01.2010r. nowe przepisy ustawy o powszechnym obowiązku podano, iż ubezpieczeniami są objęci żołnierze niezawodowi pełniący czynną służbę a więc również odbywający służbę przygotowawczą , zaś podstawę wymiaru składek takich żołnierzy stanowi kwota minimalnego wynagrodzenia za pracę z grudnia poprzedniego roku. Informacje te stanowiły podstawę do ustalenia nadpłaty i wydania zaskarżonej decyzji. Powyższy stan faktyczny sąd ustalił na podstawie wiarygodnych dokumentów sporządzonych przez uprawnione podmioty w zakresie służących im kompetencji oraz uznanych przez sąd wiarygodnych zeznań wnioskodawcy, w których podnosi on o braku stosownej wiedzy, co do skutków podjęcia służby przygotowawczej dla możliwości pobierania renty rodzinnej w drodze wyjątku oraz bezskutecznych staraniach o uzyskanie informacji od pracowników organu rentowego, co – zdaniem sądu - znajduje potwierdzenie w wyjaśnieniach członka Zarządu ZUS.

Mając na uwadze powyższe Sąd Okręgowy uznał odwołanie za uzasadnione. Sąd stwierdził, iż organ rentowy w zaskarżonej decyzji nie podał z jakich powodów powstało nienależne świadczenie. W notatce ujawniającej nadpłatę wskazano, że dotyczy ona nadpłaty renty socjalnej, która powstała na skutek osiągnięcia przez uprawnionego przychodu powodującego zawieszenie wypłaty świadczenia zaś odpowiadając na odwołanie stwierdzono, iż wnioskodawca

nie spełniał jednego z podstawowych warunków do przyznania renty w drodze wyjątku tj. nie był w sytuacji braku niezbędnych środków utrzymania, co winno skutkować zawieszeniem wypłaty świadczenia. W ocenie Sądu I instancji powyższe rozbieżności świadczą o trudnościach organu rentowego przy ocenie sytuacji wnioskodawcy, które były spowodowane nietypowym rodzajem świadczenia, do którego był uprawniony, jak również nietypowym rodzajem przychodu, jakie uzyskał z tytułu odbywania służby przygotowawczej. Sąd wskazał, iż wstrzymanie wypłaty świadczenia wobec odpadnięcia warunku wymaganego do uzyskania prawa do świadczenia może odbywać się tylko przy spełnieniu określonych przesłanek oraz wymaga wydania decyzji w tym zakresie, a taka decyzja w niniejszej sprawie nie została wydana. Ponadto Sąd Okręgowy zwrócił uwagę na treść art.138 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 17 grudnia 1998r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych przyjmując, iż wnioskodawca nie był prawidłowo pouczony o okolicznościach powodujących wstrzymanie wypłaty renty rodzinnej przyznanej w drodze wyjątku, w szczególności o tym jakie są warunki jej wypłacania, jakie sytuacje mogą stanowić o tym że świadczenie pobrane przez wnioskodawcę jest świadczeniem nienależnym podlegającym zwrotowi.

W podstawie prawnej Sąd dodatkowo powołał przepis art. 477¹⁴ § 1 kpc.

Wyrok Sądu Okręgowego Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Rzeszowie z 24 lipca 2012r. zaskarżony został przez pozwanego Zakład.

Zarzucając naruszenie prawa materialnego poprzez błędne zastosowanie art. 138 ust.1 i 2 w związku z art. 83 ust.1 ustawy z dnia 17 grudnia 1998r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz.U. z 2009r. nr 153, poz. 1227 ze zmianami) apelujący wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku i oddalenie odwołania.

W uzasadnieniu wniesionego środka odwoławczego organ rentowy wskazał na zbyt jednostronną przez Sąd Okręgowy ocenę zebranego materiału dowodowego. Zdaniem apelującego wnioskodawca miał świadomość, że osiągnięte przychody ze służby mogą spowodować konieczność zwrotu renty rodzinnej, a świadczy o tym fakt, że starał się on uzyskać informację w powyższej kwestii, jak również stwierdzenie, iż nie zdecydowałby się na udział w szkoleniu wiedząc, że skutkować to będzie koniecznością zwrotu renty, przy równoczesnym oświadczeniu, że w przyszłości chce zostać żołnierzem zawodowym a w tej sytuacji odbycie szkolenia przygotowawczego jest niezbędne. Brak udzielenia przez ZUS jednoznacznej odpowiedzi w kwestii będącej przedmiotem postępowania nie zwalnia od żądania zwrotu nadpłaconej renty. W tym stanie zarzuty i wnioski apelacji są uzasadnione.

Wnioskodawca wniósł o oddalenie apelacji organu rentowego.

Sąd Apelacyjny w Rzeszowie zważył, co następuje:

Apelacja pozwanego Zakładu jest nieuzasadniona, co skutkuje jej oddaleniem. Wyrok bowiem Sądu Okręgowego Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Rzeszowie z 24 lipca 2012r. jest – w ocenie tut. Sądu - wyrokiem trafnym i odpowiadającym prawu, zaś w okolicznościach przedmiotowej sprawy nie występują jakiegokolwiek przesłanki zaskarżenia mogące wyrok ten wzruszyć, w szczególności zaś te, które Sąd II instancji ma na uwadze z urzędu (art. 378 § 1 kpc).

Istotą sporu w przedmiotowej sprawie jest ustalenie, czy kwota renty rodzinnej wskazana w zaskarżonej decyzji jest świadczeniem nienależnym, o jakim mowa w art.138 ust. 1 i 2 ustawy z 17 grudnia 1998 o emeryturach i rentach z FUS i czy podlega zwrotowi przez wnioskodawcę- w trybie powołanych przepisów.

Zgodnie z wyżej wskazanym uregulowaniem osoba, która pobrała nienależne świadczenie, jest zobowiązana do zwrotu tego świadczenia. Za nienależnie pobrane świadczenia uważa się między innymi świadczenia wypłacone mimo zaistnienia okoliczności powodujących ustanie lub zawieszenie prawa do świadczeń albo wstrzymanie wypłaty świadczenia w całości lub w części, jeżeli osoba pobierająca świadczenie była pouczona o braku prawa do jego pobierania. O uznaniu świadczenia za nienależne decyduje zatem szereg przesłanek w tym także przesłanka braku zawinienia po stronie organu rentowego, która jest warunkiem niezbędnym do dochodzenia zwrotu świadczenia jako nienależnego. Sąd wskazał, iż wstrzymanie wypłaty świadczenia wobec odpadnięcia warunku wymaganego

do uzyskania prawa do świadczenia może odbywać się tylko przy spełnieniu określonych przesłanek oraz wymaga wydania decyzji w tym zakresie, a taka decyzja w niniejszej sprawie nie została wydana. Z powyższym zgadza się Sąd Apelacyjny. Niezależnie od tej okoliczności należy wskazać na dokumentację zalegającą w aktach rentowych dotyczącą przyznania 6.02.1996 r. przez Prezesa ZUS w drodze wyjątku renty dla małoletnich Ł. G. i P. G.. W decyzji tej jak i kolejnych decyzjach nie zawarto właściwego pouczenia dotyczącego okoliczności powodujących wstrzymanie wypłaty renty rodzinnej przyznawanej w drodze wyjątku, a w szczególności jakie są warunki jej wypłacania, o których stanowi art. 83 ust.1 ustawy emerytalno – rentowej. Jak słusznie wskazał Sąd Okręgowy dzieląc stanowisko Sądu Najwyższego wyrażone w wyroku z 14 marca 2006r. I UK 161/05, pouczenie o okolicznościach, których wystąpienie powoduje brak prawa do świadczenia może polegać na przytoczeniu przepisów określających te okoliczności, ale musi być na tyle zrozumiałe, aby świadczeniobiorca mógł je odnieść do własnej sytuacji (konkretyzacja pouczenia). O prawidłowym pouczeniu można mówić dopiero wtedy, gdy organ rentowy poprawił i doprecyzował treść pouczenia w taki sposób aby stało się ono czytelne, jasne i zrozumiałe.

Jak już wyżej wskazano warunkiem niezbędnym do dochodzenia zwrotu świadczenia jako nienależnego jest brak zawinienia po stronie organu rentowego. Odnosi się to nie tylko do zaniechania stosownego pouczenia o skutkach nie wywiązania się przez osoby uprawnione do świadczeń z obowiązku informowania Zakładu o okolicznościach mających wpływ na wysokość, wstrzymanie wypłaty świadczeń ale również do innych czynności podejmowanych przez organ rentowy a mających wpływ na uprawnienie do świadczeń oraz ich wypłatę. Z okoliczności sprawy wynika, że wnioskodawca bezskutecznie starał się o uzyskanie od pracowników pozwanego Zakładu stosownej wiedzy co do konsekwencji podjęcia służby przygotowawczej dla możliwości pobierania renty rodzinnej przyznanej w drodze wyjątku, a świadczy o tym chociażby fakt, iż przed wydaniem zaskarżonej decyzji ZUS chcąc ocenić sytuację wnioskodawcy korzystał z wyjaśnień członka Zarządu.

Powołane wyżej okoliczności stanowią o braku podstaw do uznania kwoty wskazanej w zaskarżonej decyzji jako świadczenia nienależnego podlegającego zwrotowi w trybie art. 138 omawianej ustawy emerytalno-rentowej. Okoliczności wskazywane w apelacji mające świadczyć – w ocenie pozwanego Zakładu - o posiadaniu przez wnioskodawcę świadomości skutków podjęcia służby są nieuzasadnione. Skoro pozwany nie był w stanie w jasny i czytelny sposób udzielić właściwego pouczenia to trudno przypisywać świadczeniobiorcy posiadanie stosownej wiedzy pozwalającej na ocenę swojej sytuacji, tym bardziej, iż w niniejszej sprawie związane to było z jednej strony z nietypowym świadczeniem do jakiego był uprawniony odwołujący, z drugiej zaś nietypowym rodzajem przychodu jaki uzyskał z tytułu odbywania służby przygotowawczej. Tym samym brak jest podstaw do przyjęcia, iż P. G. działał w złej wierze i miał świadomość skutków tego działania, co doprowadziło do przyjęcia za nieuprawnione stanowiska zaprezentowanego w zaskarżonej decyzji.

Mając powyższe na uwadze orzeczono jak w sentencji na podstawie art. 385 kpc.

(...)

(...)

(...)